

Dyslexieprotocol Comenius College

Versie 2020-2021

Locatie

Bisonlaan 1
1217 GH Hilversum

Post

Postbus 153
1200 AD Hilversum

Contact

035 621 57 51
info@comeniusnet.nl

Inleiding

In dit protocol wordt beschreven in het kort hoe er binnen het Comenius College wordt omgegaan met leerlingen die dyslexie lijken of blijken te hebben. Er staat beschreven welke procedures er gevolgd worden bij een dyslexieonderzoek en welke faciliteiten en ondersteuning dyslectische leerlingen vanuit de school kunnen verwachten.

Het beleid van de school is gebaseerd op het protocol Dyslexie Voortgezet Onderwijs van het Ministerie van Onderwijs.

Wat is dyslexie

Het Comenius College hanteert de definitie zoals deze is geformuleerd door de Stichting Dyslexie Nederland (SDN) en onderschrijft daarmee ook de uitgangspunten die hebben geleid tot deze definitie:

“Dyslexie is een stoornis die gekenmerkt wordt door een hardnekkig probleem met het aanleren en het accuraat en/of vlot toepassen van het lezen en/of spellen op woordniveau¹. “

Dit betekent dat het gaat om een ernstige lees- en /of spellingachterstand die hardnekkig is (automatiseringstekort), ondanks voldoende gelegenheid tot leren. Dit tekort uit zich in het voortgezet onderwijs vooral bij complexe taken zoals lange teksten lezen, functionele schrijfopdrachten en bij het aanleren van schrijfvaardigheid in de moderne vreemde talen.

Dyslectische leerlingen in het voortgezet onderwijs hebben problemen met:

- Lezen en/of spellen op woordniveau in het Nederlands en in de moderne vreemde talen (nieuwe klank-tekenkoppelingen, ingewikkelde spellingsafspraken);
- Het snel en accuraat lezen (decoderen) van teksten bij alle vakken;
- Het snel en accuraat spellen (coderen) bij functioneel schrijven bij alle vakken.

1. Hoe wordt dyslexie vastgesteld op school?

1.1 Dyslexiescreening

In de eerste maanden van het schooljaar vindt in alle brugklassen de dyslexiescreening plaats. Deze screening wordt uitgevoerd volgens de aanbevelingen van het landelijke Protocol Dyslexie VO. De screening omvat de volgende onderdelen: Het zinnendictee “het wonderlijke weer” (10 zinnen), Pi dictee en leestoetsen Brus en Klepel. De leerlingen die hierbij uitvallen krijgen op school 3 maanden remedial teaching voor lezen en of spelling. Daarna worden de leerlingen opnieuw getoetst. Leerlingen die ondanks de extra hulp te laag blijven scoren krijgen aanvullend onderzoek. Er worden verschillende onderdelen van de Dyslexie Screening Test (DST) afgenomen om de leesvaardigheid, de spellingvaardigheid, automatisering, fonologische verwerking, het werkgeheugen, de taalkennis en het taalkundig inzicht te onderzoeken.

---

¹ Protocol Dyslexie Voortgezet Onderwijs. ‘s-Hertogenbosch, KPC Groep/ Nijmegen, Expertisecentrum Nederlands/Tilburg, Werkverband Opleidingen Speciaal Onderwijs, 2004

Indien nodig kunnen er aanvullende onderdelen afgenomen worden of kan er bepaald worden dat er nader onderzoek gedaan zal moeten worden naar taalvaardigheid en onderwijsniveau. In dat geval zal een NIO afgenomen worden als onderdeel van het dyslexie onderzoek.

Tevens wordt aan de talendocenten de bevindingen gevraagd met betrekking tot de taalontwikkeling van de desbetreffende leerling.

Op basis van het geheel van onderzoeksgegevens wordt gekeken of de leerling doorverwezen wordt voor het laatste stuk van het dyslexie onderzoek.

1.2 Verwijzing vaststellen dyslexie

Aangezien school al veel onderdelen van het dyslexie onderzoek heeft uitgevoerd heeft het Comenius met externe partijen de afspraak dat extern aanvullend onderzoek, en indien passend voor het vaststellen van dyslexie, voor een gereduceerd tarief aangeboden wordt. De remedial teacher begeleidt ouders in dit proces. Het Comenius College kan zelf de diagnose niet stellen.

1.3 Dyslexie verklaring

Wanneer uit het diagnostisch onderzoek duidelijk is gebleken dat een leerling dyslectisch is dan krijgt de leerling een dyslexieverklaring. Deze officiële dyslexieverklaring is onbeperkt geldig, ook voor vervolgonderwijs. Hierin staat beschreven welke belemmeringen de leerling ondervindt en bij welke hulp de leerling gebaat is. Ouders dienen de dyslexieverklaring goed te bewaren. Alleen aan leerlingen met een geldige dyslexieverklaring kunnen de faciliteiten voor het examen worden verleend, ook kan er bij een vervolgstudie naar gevraagd worden. Een leerling met een dyslexieverklaring ontvangt van het Comenius College een dyslexiekaart. Hierop staat aangegeven van welke faciliteiten de leerling gebruik kan maken om de nadelige gevolgen van dyslexie te beperken.

2. Van welke faciliteiten kunnen dyslectische leerlingen gebruik maken?

Een dyslectische leerling is een leerling bij wie officieel dyslexie is vastgesteld. Er is over hem/haar een rapport gemaakt waarin door een erkend deskundige (een psycholoog of orthopedagoog met minimaal BIG-registratie²) wordt verklaard dat de betreffende leerling in aanmerking komt voor tegemoetkomingen. Een kopie van dit rapport dient in het leerling-dossier te zijn opgenomen. De leerlingen op het Comenius College met dyslexie krijgen een dyslexiekaart, waarop aangekruist staat van welke faciliteiten ze gebruik maken.

2.1. Dyslexiekaart

Naar aanleiding van de gegevens uit het dyslexierapport en in overleg met de leerling wordt de dyslexiekaart ingevuld. De faciliteiten waar de leerlingen met dyslexie gebruik van mogen maken staan aangekruist. De leerling dient deze kaart altijd bij zich te hebben.

---

² Wie in het BIG-register staat ingeschreven, valt onder het in de wet BIG geregelde tuchtrecht. De Wet op de Beroepen in de Individuele Gezondheidszorg (BIG) regelt de zorgverlening door beroepsbeoefenaren.

Ten aanzien van de omgang met dyslectische leerlingen zijn de volgende richtlijnen geformuleerd:

- Extra tijd; de leerlingen krijgen extra tijd voor een toets of een vermindering van het aantal vragen.

Tijdsduur toetsen	Tijdverlenging
30 min	5 minuten
60 min	10 minuten
120 min	20 minuten
180 min	30 minuten

De reguliere toetsen tijdens een lesuur hebben bij voorkeur en tijdsduur van 50 minuten zodat de leerling de toets kan afmaken tijdens het lesuur (60 minuten).

- Mondeling toetsen; Waar mogelijk en waar nodig geeft de docent aan de dyslectisch leerlingen de mogelijkheid om een toets mondeling te maken.
- Gebruik maken van het voorleesprogramma Claroread. Zie punt 2.3.
- Soepeler rekenen van spellingfouten. Zie punt 2.5.
- Mondelinge leesbeurten beperken. Wij adviseren de docenten om mondelinge leesbeurten bij dyslectische leerlingen zoveel mogelijk te beperken. De meeste dyslectische leerlingen hebben veel moeite met het hardop lezen van teksten, vooral als ze onverwachts een beurt krijgen. Indien nodig kan aan de leerling de mogelijkheid gegeven worden om de leesbeurt van tevoren (thuis) voor te bereiden.
- Computer en laptop; Gebruik van computer of laptop is toegestaan in de les of bij toetsen.

2.2. Begeleiding vanuit het begeleidingsteam

Wanneer een leerling vastloopt met de talen kan er op het Comenius College vanuit het begeleidingsteam remedial teaching geboden worden voor de verschillende taalvakken. Dit geldt alleen voor de onderbouw. Voor de bovenbouw is er geen remedial teacher aanwezig voor de vakinhoudelijke begeleiding. Wel kunnen leerlingen zich aanmelden voor bijles van een bovenbouw leerling, dit geldt voor leerlingen met en zonder dyslexie. De (mate van) problematiek kan verschillen per dyslectische leerling en daarmee ook de behoefte aan extra faciliteiten en ondersteuning. De begeleiding van leerlingen met dyslexie moet zoveel mogelijk binnen de klas plaatsvinden, waarbij de docent rekening houdt met de leerling. Er wordt dan ook niet standaard begeleiding buiten de klas geboden aan dyslectische leerlingen. Indien de leerling tegen specifieke problemen aan loopt kan er kortduren remedial teaching geboden worden.

2.3. Claroread

Claroread is het spraakherkenningsprogramma dat door het Comenius College in augustus 2015 in gebruik is genomen. Claroread is een programma dat digitale teksten kan voorlezen en gebruikt kan worden voor het leren en bestuderen van teksten en het maken van teksten. U vindt informatie over het programma op de site <http://www.claroread.nu> . Stichting CVO 't Gooi heeft een licentie waar de leerlingen van het Comenius College gebruik van mogen maken tegen het gereduceerde tarief van € 25,-. Tevens is het mogelijk om via school de schoolboeken in Claroread te bestellen. De kosten van deze digitale boeken zijn voor rekening van de school.

2.4. Aangepast programma moderne vreemde taal

In de onderbouw is het mogelijk om een aangepast programma voor een moderne vreemde taal te krijgen (Duits, Frans of Spaans). Een aangepast programma is niet vanzelfsprekend. Het Comenius College vindt het belangrijk dat ook dyslectische leerlingen zich inzetten voor de taal. Per leerjaar en niveau verschillen de mogelijkheden tot een aangepast programma. Een aangepast programma houdt in dat de leerling wel aan de taal werkt, maar op eigen niveau en tempo. De leerling heeft geen huiswerk meer voor de taal en mag open-boek toetsen maken. De aanvraag van een aangepast programma gaat via de mentor. Deze neemt contact met de RT op. Uiteindelijk moeten de vakdocent, sectorleider, remedial teacher en ouders akkoord gaan. Dit wordt vastgelegd middels een formulier met handtekeningen en wordt bewaard in het dossier van de leerling.

1^e Klas: In de brugklas hebben alle leerlingen drie moderne vreemde talen: Frans, Duits en Spaans. Na het tweede tertiaal bestaat de mogelijkheid om een aangepast programma voor een van de moderne vreemde talen aan te vragen voor het laatste tertiaal.

2^e Klas: In de tweede klas hebben alle leerlingen nog twee moderne vreemde talen. Leerlingen met dyslexie kunnen na tertiaal 1 een aangepast programma krijgen voor een moderne vreemde taal.

Bovenbouw: Zowel de mavo als havo leerlingen hebben een profiel gekozen. Zij kunnen een profiel zonder moderne vreemde talen kiezen. Hebben dyslectische leerlingen wel een moderne vreemde taal in het profiel gekozen dan is een aangepast programma niet meer mogelijk en wordt het PTA gevolgd. Wel mogen leerlingen gebruik maken van de dyslexiekaart.

Voor leerlingen van het VWO geldt: Voorwaarden voor een aanpassing in het onderwijsprogramma is dat leerling onderwijs volgt in het profiel natuur en techniek of natuur en gezondheid en het onderwijs in de taal naar verwachting een succesvolle afronding van de opleiding verhindert. De leerling moet in plaats van de taal een vervangend vak kiezen met een normatieve studielast van ten minste 440 uren. De keuze is afhankelijk van het aanbod van de school en de mogelijkheden binnen de clusters.

Voor leerlingen op het gymnasium is geen ontheffingsmogelijkheid geregeld, omdat daar de klassieke taal in plaats van de tweede moderne vreemde taal komt.

2.5 Spellingscorrectie

Afspraken die voor alle vakken gelden die geen taal betreffen:

- Wanneer de spelling geen onderdeel uitmaakt van de getoetste leerstof worden spellingfouten, grammaticale- en stijlfouten niet meegerekend op een toets.
- Bij de vrije opdrachten die thuis gemaakt worden zal bij dyslectische leerlingen soepeler omgegaan worden met spellingfouten.

Voor alle talen geldt:

- De dyslectische leerling schrijft een D bovenaan zijn proefwerk zodat de docent weet dat de leerling dyslectisch is.
- Bij niet-talige onderdelen, zoals literatuur- en cultuurwerkstukken en verslagen in het Nederlands, worden spel- en schrijffouten aangegeven, maar niet meegerekend
- Bij fouten in de interpunctie en bij het weglaten van hoofdletters wordt maximaal een halve punt aftrek gehanteerd.
- Dit geldt zowel voor de onderbouw als bovenbouw.

Voor Engels, Duits, Frans en Spaans geldt:

- Bij dyslecten wordt er fonetisch nagekeken (als een woord wordt geschreven zoals het wordt uitgesproken, wordt het niet fout gerekend). Dit geldt voor zowel vocabulaire als grammatica.
- Fouten in grammaticaal logische regels en fouten in werkwoorden worden wel meegerekend.
- Foutief of niet geplaatste accenten worden niet fout gerekend, tenzij het de betekenis van het woord verandert, het een grammaticale regel betreft, of wanneer er een vaste regel voor is die de leerling kan leren.
- Bij Duits worden vergeten hoofdletters bij zelfstandig naamwoorden niet fout gerekend.

2.6. Eindexamenregeling voor dyslectische leerlingen.

Voor meer en actuele informatie over de examenregelingen voor dyslectische leerlingen in de bovenbouw verwijzen we naar: www.examenblad.nl.

3. Betrokken begeleidingsteam

Vragen omtrent dyslexie worden in eerste instantie bij de mentor neergelegd. Deze kan afstemmen met de begeleidingsteam van het Comenius College. Indien een aanvullend gesprek wenselijk is of aanvullende informatie dan kan er via het algemene telefoonnummer van de school contact opgenomen worden met:

Remedial Teacher: Anneke van der Weem-van Dijk
Zorgcoördinator en Orthopedagoog mavo en vwo: Nelleke Mylius
Zorgcoördinator en Orthopedagoog havo: Nella van der Baan.